

Katowice, 1 września 2014 roku

Działając na podstawie art. 7 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 25 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. Nr 180 poz. 1493 z późn. zm.) ustalám:

**Zalecenia dotyczące realizacji programów
oddziaływań korekcyjno - edukacyjnych dla osób stosujących przemoc
w rodzinie na terenie województwa śląskiego.**

Programy korekcyjno – edukacyjne winny być realizowane zgodnie z zapisami:

- I. ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. Nr 180, poz. 1493 z późn. zm.);
- II. rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 lutego 2011 roku w sprawie standardu podstawowych usług świadczonych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, kwalifikacji osób zatrudnionych w tych ośrodkach, szczegółowych kierunków prowadzenia oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie oraz kwalifikacji osób prowadzących oddziaływanie korekcyjno-edukacyjne (Dz. U. Nr 50, poz. 259);
- III. załącznika nr 2 „*Nakłady budżetu państwa na lata 2014-2020 w związku z uchwaleniem Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie*” do Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2020, przyjętego Uchwałą Nr 76 Rady Ministrów z 29 kwietnia 2014 roku (M.P. z 2014 r. poz. 445).

-
1. Kwalifikacje osób prowadzących oddziaływanie korekcyjno-edukacyjne powinny być zgodne z wymogami określonymi w § 9 lub § 10 powołanego powyżej rozporządzenia w sprawie standardu podstawowych usług świadczonych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, kwalifikacji osób zatrudnionych w tych ośrodkach, szczegółowych kierunków prowadzenia oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie oraz kwalifikacji osób prowadzących oddziaływanie korekcyjno-edukacyjne.
 2. Oddziaływanie korekcyjno-edukacyjne nie mogą być prowadzone w miejscach, w których udziela się pomocy i wsparcia ofiarom przemocy w rodzinie.
 3. Zajęcia wchodzące w skład programu powinny być prowadzone w małych grupach liczących od 10 do 15 osób.
Od zasady tej możliwe są nieznaczące odstępstwa tj. można stworzyć nieznacznie mniejszą grupę liczącą minimalnie 7 osób, ale wyłącznie w sytuacji, jeśli takie odstępstwo warunkuje realizację zadania.

4. Program powinien wskazywać warunki jakie musi spełnić jego uczestnik, aby go ukończyć. Warunki te winny uwzględniać, co najmniej liczbowy bądź procentowy obligatoryjny poziom obecności na zajęciach niezbędny do ukończenia programu. W programie należy również ująć okoliczności, które mogą spowodować wykluczenie osoby z uczestnictwa w oddziaływaniach.
5. Za uczestnika programu korekcyjno-edukacyjnego przyjmuje się osobę, która uzna fakt stosowania przez siebie przemocy w rodzinie i która podpisze kontrakt, w którym zaakceptuje reguły uczestnictwa w programie (w szczególności: warunki jakie należy spełnić, by program ukończyć oraz okoliczności powodujące wykluczenie z programu), zobowiąże się do zaprzestania stosowania przemocy i poszanowania zasad współżycia społecznego oraz rozpocznie udział w spotkaniach grupowych oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych.
6. Osoby, u których zostało rozpoznane uzależnienie od alkoholu lub narkotyków lub innych środków odurzających, substancji psychotropowych albo środków zastępczych, kieruje się w pierwszej kolejności na terapię uzależnienia. Uczestnikami programu nie mogą być osoby z poważnymi zaburzeniami emocjonalnymi, w szczególności z zaburzeniami osobowości antyspołecznej oraz zaburzeniami osobowości pogranicznej, gdyż ich udział w programie mógłby tworzyć poważne przeszkody w realizacji zajęć edukacyjno-korekcyjnych.
7. Zawartość merytoryczna programów korekcyjno-edukacyjnych winna uwzględniać założone w § 4 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 lutego 2011 roku w sprawie standardu podstawowych usług świadczonych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, kwalifikacji osób zatrudnionych w tych ośrodkach, szczegółowych kierunków prowadzenia oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie oraz kwalifikacji osób prowadzących oddziaływania korekcyjno-edukacyjne (Dz. U. Nr 50, poz. 259), cele prowadzonych oddziaływań. W związku z powyższym tematyka zajęć powinna uwzględniać następujące obszary:
 - a) **społeczno-kulturowe źródła i okoliczności towarzyszące przemocy domowej** - powiązania między przemocą a stereotypami dotyczącymi płci i relacji między kobietami i mężczyznami oraz rodzicami i dziećmi, realne i wyobrażane różnice między mężczyznami i kobietami,
 - b) **problemy władzy i kontroli w relacjach międzyludzkich** – potrzeby sprawców dotyczące władzy i kontroli, zaprzeczanie odpowiedzialności za przemoc i obwinianie ofiar, proces wiktyimizacji, rozróżnianie zachowań agresywnych i asertywnych, rozpoznawanie osobistych postaw związanych z przemocą, uczenie się odpowiedzialności za własne decyzje,
 - c) **planowanie i rozwijanie samokontroli** – mechanizmy agresywnych zachowań, zaprzeczanie aktom przemocy i zniekształcanie obrazu minionych wydarzeń, zniekształcenie myślenia i unikanie świadomego wyboru oraz decyzji, rozpoznawanie sygnałów ostrzegawczych, ćwiczenie „przerwy na ochłonięcie” jako doraźnej techniki powstrzymywania agresywnych reakcji, przygotowywanie indywidualnego planu zapobiegania agresywnym zachowaniom,
 - d) **uzależnienia i patologia społeczna** – rozpoznawanie uzależnienia od alkoholu i narkotyków, specyfika związku między nadużywaniem substancji chemicznych a stosowaniem przemocy (uświadomienie, że alkohol nie jest przyczyną przemocy), zaburzenia życia rodzinnego spowodowane

patologicznym zachowaniem rodziców, rozpoznawanie jak ślady bycia krzywdzonym przekształcają się we wrogość wobec innych,

- e) **komunikacja interpersonalna** – zdolność do rozpoznawania i konstruktywnego wyrażania uczuć, intymność i umiejętność empatycznego słuchania innych i reagowania z szacunkiem, umiejętności rozwiązywania konfliktów oparte na negocjacjach i kompromisach, rozpoznawanie różnych form wyrażania wrogości i braku szacunku oraz uczenie się konstruktywnych postaw wobec innych,
- f) **promocja pozytywnych standardów i wartości życia rodzinnego** – wzmacnianie poczucia odpowiedzialności za bezpieczeństwo w związkach i w rodzinie, szczerłość i solidność, akceptowanie osobistej odpowiedzialności za czyny, rozwijanie zdolności do szacunku i wsparcia oraz akceptacji dla uczuć, opinii, postępowania i przyjaciół partnerki/partnera, sprawiedliwość i równość w podziale praw i obowiązków w rodzinie, partnerstwo ekonomiczne i gotowość do materialnego wspierania dzieci niezależnie od formalnego statusu małżeństwa,
- g) **przemoc seksualna** – rozpoznawanie poniżających i nieakceptowanych przez partnerkę/partnera zachowań i sytuacji związanych z seksem jako ważnej formy przemocy,
- h) **dzieci, przemoc i wychowanie** – wpływ przemocy domowej na psychikę i zachowanie dzieci, uświadomienie, że agresywne metody wychowawcze krzywdzą dzieci i uczą je stosowania przemocy, modelowanie pozytywnych form i umiejętności rodzicielskich, formy dyscypliny bez przemocy jako alternatywa dla agresywnego karania,
- i) **tolerancja i szacunek wobec osób starszych i niepełnosprawnych** będących często ofiarami przemocy – sprawcy przemocy powinni uczyć się pozytywnych zachowań wobec ludzi starszych i niepełnosprawnych (członków ich rodzin) i radzenia sobie z sytuacjami kryzysowymi, o wiele częściej pojawiającymi się w rodzinach gdzie są osoby starsze i niepełnosprawne, w sposób inny niż stosowanie wobec nich przemocy. Treści edukacyjne powinny przekazywać informacje o trudnościach w kontaktach interpersonalnych osób zdrowych w sile wieku z osobami starszymi lub niepełnosprawnymi,
- j) **możliwości podejmowania przez osobę stosującą przemoc w rodzinie działań terapeutycznych** – sprawcom przemocy należy przekazać informacje o możliwościach podjęcia takich działań.

Zawartość merytoryczna programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie powinna oprócz oddziaływań edukacyjnych obejmować praktyczne ćwiczenia dostarczające korekcyjnych doświadczeń osobistych zmieniających zachowania i postawy związane z przemocą oraz rozwijające umiejętności samokontroli i konstruktywnego współżycia.

8. Pożądane jest aby zajęcia prowadzone w ramach programu miały przede wszystkim formę zajęć grupowych, a zajęcia indywidualne mogą stanowić jedynie uzupełniającą formę pracy korekcyjnej.

9. Łączny czas trwania programu winien obejmować minimum 60 godzin. Od zasady tej nie przewiduje się żadnych odstępstw w zakresie pomniejszenia liczby wymaganych godzin tj. żaden program nie może zakładać mniej niż 60 godzin zajęć dla każdego uczestnika.
10. Przerwy pomiędzy kolejnymi zajęciami nie powinny być dłuższe niż tydzień. Od zasady tej możliwe są kilkudniowe odstępstwa wynikające z umiejscowienia w kalendarzu świąt i pozostałych dni wolnych od pracy.
11. Program winien kończyć się badaniem ewaluacyjnym uczestników dotyczącym przebiegu i efektów oddziaływań.
12. Uczestnicy programu powinni być monitorowani pod względem zachowań związanych z przemocą zarówno w trakcie trwania programu jak i przez okres do 3 lat po jego ukończeniu.
13. Przyjęty do realizacji program korekcyjno-edukacyjny winien zostać opracowany na piśmie i stanowić odrębny dokument. Przebieg realizacji programu oraz działania ewaluacyjne i monitorujące również winny być dokumentowane.
14. Przy wydatkowaniu dotacji na realizację programu korekcyjno-edukacyjnego, od 1 stycznia 2015 roku nadrzędną zasadą jest dokonywanie wydatków jedynie do wysokości określonej w kalkulacji nakładów na realizację programów korekcyjno-edukacyjnych zawartej w załączniku nr 2 do Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2020 przyjętego Uchwałą Nr 76 Rady Ministrów z 29 kwietnia 2014 roku (M.P. z 2014 r. poz. 445), tj. **maksymalnie 846 zł x 1 uczestnik**.
15. Od 1 stycznia 2015 roku środki finansowe na realizację programów korekcyjno-edukacyjnych mogą być wydatkowane na:
 - wynagrodzenia specjalistów prowadzących program;
 - wynajem sali szkoleniowej oraz opłacenie mediów;
 - zakup materiałów niezbędnych do realizacji programu, w tym biurowych (np. papier, tonery do drukarki) oraz artykułów spożywczych dla uczestników;
 - inne koszty związane z bezpośrednią realizacją programu, w wysokości maksymalnej **do 10 % z kwoty 846 zł, przewidzianej na każdego uczestnika programu** w załączniku nr 2 „*Nakłady budżetu państwa na lata 2014-2020 w związku z uchwaleniem Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie*” do Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2020 przyjętego Uchwałą Nr 76 Rady Ministrów z 29 kwietnia 2014 roku (M.P. z 2014 r. poz. 445).

Wydatkując środki finansowe z dotacji należy każdorazowo brać pod uwagę celowość oraz gospodarność ich wydatkowania. Tak więc przy realizacji działań należy zawsze dobierać odpowiednie, optymalne i racjonalne metody oraz środki dla osiągnięcia zamierzonych celów. Ponadto należy oszczędnie i wydajnie wykorzystywać przyznane środki finansowe, dążąc do osiągnięcia najlepszego stosunku wykorzystanych zasobów do osiągniętych rezultatów.

16. W odniesieniu do oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych prowadzonych w trybie ciągłym należy zwrócić szczególną uwagę na terminy zawierania umów z realizatorami, tak aby zapewnić ciągłość prowadzenia oddziaływań w tym trybie, nie doprowadzając do sytuacji, w której zajęcia prowadzone są nieprzerwanie bez stosownego umocowania.

17. Dane sprawozdawcze przekazywane przez realizatorów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych winny zawsze odnosić się do osób będących uczestnikami programu (pkt 5 wytycznych) oraz osób, które ukończyły program, przyjmując za ukończenie warunki wskazane przez realizatorów w programie.

Wydane dotychczas na podstawie art. 7 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. Nr 180, poz. 1493 z późn. zm.) „Zasady realizacji programów korekcyjno-edukacyjnych w województwie śląskim” przestają obowiązywać z dniem 31 sierpnia 2014 roku.